

Itämeren rantaluonnossa kurturuusu leviää ja ilmastonmuutoksen vaikutukset alkavat näkyä

Itämeren rannikko jaettiin uhanalaisuusarvioinnissa 45 luontotyyppiin, joista 58 % arvioitiin uhanalaiseksi ja 15 % silmälläpidettäväksi. Vain reilu neljännes (27 %) arvioitiin säilyviksi. Merkittävimmät uhanalaistumiseen johtaneet syyt ovat Itämeren rehevöitymisestä ja ilmastonmuutoksen aiheuttamasta laskeumasta aiheutunut rantojen umpeenkasvu, rakentaminen sekä suosituilla virkistysalueilla kasvillisuuden kuluminen. Tulevaisuuden uhkissa ilmastonmuutoksen vaikutukset nousevat jo rehevöitymisen rinnalle, ja vieraslajeista etenkin kurturuusun leviäminen on kasvava uhka monenlaisille rantaluontotyypeille.

Rannikkovyöhyke on laajimmillaan lounaisaari- ja saaristossa ja kapeimmillaan Selkämerellä. Suomen rannikon rantaviivan pituus on noin 46 000 km ja saaria on noin 97 000. Vallitsevia rantatyyppisiä ovat kallio- ja moreenirannat. Hiekka- ja sorarantoja on vähemmän. Monet rannikon luontotyypit ovat luonnostaan pienialaisia ja siten alttiita ympäristön muutoksille. Merenpinnan kohotessa ilmastonmuutoksen vaikutuksesta niiden on vaikea siirtyä, jos vastassa on vaikkapa peltoja tai rakennettua ympäristöä.

Uhanalaisimpia rannikkoluontotyyppijämme ovat esimerkiksi äärimmäisen uhanalaiseksi arvioidut variksenmarjadyynit sekä erittäin uhanalaiset hiekkarannat ja rakkohaurusta tai meriajokkaasta muodostuneet eloperäiset rantavallit.

Kurturuusu jatkaa voittokulkuaan, torjuntatyötä tarvitaan!

Itä-Aasiasta Tyynenmeren rannoilta kotoisin oleva kurturuusu jatkaa kiihtyvällä vauhdilla leviämistä rannikkollamme. Se pystyy asettumaan hyvin monenlaisille paikoille: laajimmat kasvustot muodostuvat hiekkarannoille, rantavehnydyneille ja hiekkapohjaisille kedoille. Leviämistä edesauttavia kasvustoja syntyy myös kivikkorannoille ja jopa kallionrakosiin.

Talkooväkeä kurturuusua hävittämässä Porvoon Jussinkarilla.

Kurturuusu kasvaa meillä jo kaukaisinta ulkosaaristoa myöten. Kurturuusun torjuntaa on viime vuosina tehty monin paikoin ja hyvin tuloksin. Ponnisteluja leviämisen hidastamiseksi ja myös tukea torjuntatyön järjestämiseksi tarvitaan yhä enemmän.

Hiekkarannat ja dyynit kuluvat ja rehevöityvät, mutta hoito auttaa

Hiekkarantojen ja dyynien virkistysarvo ihmisille on suuri, mikä samalla merkitsee rantojen voimakasta kulumista ja alkuperäisen kasvillisuuden ja eläimistön häviämistä. Toisaalta hiekkarantoja uhkaa Itämeren rehevöityminen ja sen seurauksena tapahtuva järviruo'on levittäytyminen.

Avoin hiekkaranta vähitellen kasvaa umpeen kun yksivuotisen kasvillisuuden suojassa monivuotinen kasvillisuus saa vähitellen jalansijaa avoimella hiekkarannalla. Kuva Riku Lumiaro.

Rannoille kertyvä rihmalevä- ja ruokomassa muodostaa kasvualustan, jonka turvin monivuotinen kasvillisuus ja pensasto pääsevät leviämään rannalle, ja umpeenkasvun myötä avoin hiekkaranta saattaa hävitä kokonaan. Erityisen uhattuja ovat suojaisissa lahdissa sijaitsevat hiekkarannat. Hiekkarantojen ja dyynien tilannetta voidaan parantaa poistamalla niiltä järviruoko ja muut voimakkaasti leviävät kasvit.

Ilmastonmuutoksen vaikutukset – Esimerkkinä kasviaineksesta syntyneet rantavallit

Ilmastonmuutos vaikuttaa Itämeren rannikkoon ja rantoihin monin tavoin. Rakkohauru (aiemmalta nimeltään rakkolevä) ja meriajokas ovat Itämeren ekosysteemille tärkeitä avainlajeja, jotka muodostavat vedenalaisia metsiä ja niittyjä. Ne ovat suoja-, ruokailu- ja kutupaikkoja monille merieläimille. Kuoltuaankin rakkohauru ja meriajokas ovat tärkeitä. Myrskyn nostaessa irronneita versoja rannoille niistä tulee rannalla maatuessaan eloperäisiä valleja, jotka jälleen ovat tärkeä elinympäristö monille selkärangattomille eläimille, kasveille, rantakäärmeille ja linnuille.

Ilmastonmuutoksen myötä todennäköisesti tapahtuvat muutokset, kuten meriveden lämpeneminen, lisääntyneen sadannan kiihdyttämä ravinteiden huuhtoutuminen sekä pitkällä aikavälillä tapahtuva suolapitoisuuden laskeminen, voivat merkittävässä määrin heikentää rakkohaurun ja meriajokkaan elinolosuhteita veden alla. Näin tapahtuessa ei synny enää maanpäällisiä rantavallejakaan.

Lisätietoja

Vanhempi tutkija **Terhi Rytteri**, Suomen ympäristökeskus, p. 0400 148 692, etunimi.sukunimi@ymparisto.fi

Suojelubiologi **Kasper Koskela**, Metsähallitus, p. 0400 322 440, etunimi.sukunimi@metsa.fi